

Diarienummer:
DI-2021-4966

Ert diarienummer:
Ju2021/01883

Datum:
2021-10-01

Yttrande över Gode män och förvaltare – en översyn (SOU 2021:36)

Integritetsskyddsmyndigheten (IMY) har granskat förslaget huvudsakligen utifrån myndighetens uppgift att arbeta för att människors grundläggande fri- och rättigheter skyddas i samband med behandling av personuppgifter.

IMY avstyrker förslaget eftersom det saknas en integritetsanalys och tydliga bedömningar av hur förslaget förhåller sig till dataskyddsbestämmelserna.

IMY lämnar följande synpunkter.

Statistik

I betänkandet föreslås att den statistik som förs över överförmyndarnas verksamhet ska utökas och så småningom ingå i den officiella statistiken. IMY noterar att underlaget inte tar upp behandling av personuppgifter i denna del. Med personuppgifter menas enligt artikel 4.1 i dataskyddsförordningen varje upplysning som avser en identifierad eller identifierbar fysisk person. Avgörande för om en uppgift utgör en personuppgift är om uppgiften, enskilt eller i kombination med andra uppgifter, kan knytas till en levande person. Även så kallade indirekta personuppgifter, det vill säga uppgifter som först i kombination med andra uppgifter kan hänföras till en viss individ, omfattas av begreppet. Här kan konstateras att det inte kan uteslutas att statistiska uppgifter om till exempel kön och ålder hos huvudmän i en viss kommun kan härledas till enskilda individer.

Av artikel 89.1 i dataskyddsförordningen framgår att behandling av personuppgifter för statistiska ändamål ska omfattas av lämpliga skyddsåtgärder i enlighet med dataskyddsförordningen för den registrerades rättigheter och friheter. Skyddsåtgärderna ska säkerställa att tekniska och organisatoriska åtgärder har införts för att se till att särskilt principen om uppgiftsminimering i artikel 5.1 i dataskyddsförordningen iakttas. Åtgärderna får inbegripa pseudonymisering, under förutsättning att dessa ändamål kan uppfyllas därigenom. När dessa ändamål kan uppfyllas genom vidare behandling av uppgifter som inte medger eller inte längre medger identifiering av de registrerade ska dessa ändamål uppfyllas på det sättet.

Någon utredning och analys av om förslaget är förenligt med bestämmelserna i dataskyddsförordningen har inte presenterats. IMY efterfrågar därför i det fortsatta beredningsarbetet en djupare analys av de uppgifter som ska behandlas och de eventuella åtgärder som kan behövas för att säkerställa skyddet för de registrerades grundläggande rättigheter och friheter.

Postadress:
Box 8114
104 20 Stockholm

Webbplats:
www.imy.se

E-post:
imy@imy.se

Telefon:
08-657 61 00

Ett nationellt ställföreträdarregister

Uppgifterna i registret

Enligt utredningen är det inte fråga om behandling av känsliga personuppgifter enligt artikel 9.1 i dataskyddsförordningen och det framgår inte av utredningen hur utförlig informationen i det nationella ställföreträdarregistret kommer att vara. IMY bedömer dock att uppgifter om att en person på grund av sjukdom, psykisk störning, försvagat hälsotillstånd eller liknande förhållanden behöver hjälp med att bevaka sin rätt, förvalta sin egendom eller sörja för sin person kan utgöra uppgifter om hälsa enligt artikel 9.1 i dataskyddsförordningen. Behandling av känsliga personuppgifter är som huvudregel förbjuden och måste omfattas av något av undantagen i artikel 9.2 i dataskyddsförordningen för att den ska få genomföras. Flera av undantagen i artikel 9.2 i dataskyddsförordningen kräver kompletterande regler i unionsrätt eller nationell rätt.

IMY konstaterar vidare att även om de personuppgifter som är tänkta att behandlas inte skulle utgöra känsliga personuppgifter enligt artikel 9.1 i dataskyddsförordningen, så innehåller ett register av detta slag ofrånkomligen uppgifter av integritetskänslig natur. Mot denna bakgrund efterfrågar IMY en utförligare kartläggning av om de personuppgifter som kommer att behandlas kan anses utgöra känsliga personuppgifter enligt artikel 9.1 i dataskyddsförordningen, vilket undantag i artikel 9.2 i dataskyddsförordningen som ska kunna tillämpas och vilka kompletterande nationella bestämmelser som i så fall behövs. Vidare anser IMY att det krävs en utförlig bedömning av vilka krav det tillämpliga undantaget i artikel 9.2 ställer på nationell kompletterande lagstiftning i form av lämpliga och särskilda åtgärder för att säkerställa de registrerades grundläggande rättigheter och intressen och på vilket sätt föreslagen i kompletterande nationell rätt lever upp till dessa.

Inskränkningar i integritetsskyddet

IMY konstaterar att förslagen i betänkandet kan komma att innebära en omfattande insamling och bearbetning av personuppgifter. För att en sådan behandling ska vara tillåten krävs att den är förenlig med kraven i 2 kap. 6 § andra stycket och 20–21 §§ regeringsformen och dataskyddsförordningen. För att uppfylla kraven enligt regeringsformen och dataskyddsförordningen i ett konkret lagstiftningsärende krävs att det intrång som sker i den enskildes privata sfär måste vara befogat och inte större än nödvändigt. Intrånget ska mötas av integritetshöjande bestämmelser till förmån för den enskilde vars uppgifter behandlas.

Av förarbetena till regeringsformen framgår att 2 kap. 6 § andra stycket och 20–21 §§ regeringsformen innebär att inskränkningar i integritetsskyddet som huvudregel bara kan ske i lag (se prop. 2009/10:80 s. 176). IMY anser därför att det i det fortsatta beredningsarbetet bör utredas om ställföreträdarregistret bör regleras i lag, och inte i förordning såsom föreslås i betänkandet.

En integritetsanalys behöver göras

IMY saknar en närmare analys av hur förslagen i betänkandet förhåller sig till dataskyddsförordningen och efterfrågar att det i det fortsatta beredningsarbetet görs en fullständig integritetsanalys. I integritetsanalysen ska en noggrann kartläggning och beskrivning av den föreslagna personuppgiftsbehandlingen göras. Vidare ska de risker och konsekvenser som förslagen kan innebära för den personliga integriteten kartläggas och behovet av skyddsåtgärder och alternativa lösningar bedömas.

För att uppfylla kraven i ett konkret lagstiftningsärende måste behandlingen vara proportionell, vilket innebär att det intrång som sker i den enskildes privata sfär måste vara befogat och inte större än nödvändigt.

Att enbart konstatera att det aktuella registret innebär en berättigad avvägning mellan behovet av ett centralt register å ena sidan och den personliga integriteten å andra sidan, utgör inte en integritetsanalys, jämför s. 441 i betänkandet. Någon utförligare utredning och analys har inte presenterats i betänkandet. IMY hänvisar därmed till myndighetens *Vägledning för integritetsanalys* som syftar till att underlätta arbetet med att analysera konsekvenserna för den personliga integriteten vid personuppgifts-behandling när förslag till författningar och föreskrifter tas fram. Vägledningen utarbetades innan dataskyddsförordningen började tillämpas, men innehåller hänvisningar till dataskyddsförordningen och grundlagsskyddet. Vägledningen bifogas.

Direktåtkomst

I betänkandet anges att tillgången till uppgifterna i det nationella ställföreträdarregistret bör vara enkel och smidig för att möta behovet av ett sådant register och det föreslås därför att registermyndigheten för de angivna ändamålen ska få medge direktåtkomst till registret. Det framgår emellertid inte av utredningen vilka aktörer som ska få direktåtkomst till registret, vilket är en anmärkningsvärd brist i utredningen.

Beträffande de integritetsrisker som direktåtkomst kan ge upphov till, uttalar utredningen att direktåtkomst kan innebära viss problematik ur integritets- och säkerhetssynpunkt, men att problemen inte ska överdrivas, jämför s. 439 i betänkandet. IMY delar inte denna bedömning, utan konstaterar att direktåtkomst är mer integritetskänsligt än andra utlämnanden och att det därför krävs särskilda överväganden gällande exempelvis personuppgiftsansvar, behörighetsstyrning, åtkomstkontroll samt sekretess och tystnadsplikt. I utredningen saknas en tydlig beskrivning av hur direktåtkomsten ska utformas samt en analys av behovet av direktåtkomst och närmare överväganden avseende förslagets inverkan på enskildas personliga integritet. IMY hänvisar i denna del till de generella synpunkterna angående kravet på att göra en integritetsanalys.

Detta yttrande har beslutats av den tillförordnade enhetschefen Linn Sandmark efter föredragning av juristen Ylva Almqvist. Vid den slutliga handläggningen har även juristerna Stina Almström och Ulrika Harnesk medverkat.

Linn Sandmark, 2021-10-01 (Det här är en elektronisk signatur)